

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av postlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att postlagen ändras. Propositionen främjar en rättvis tillgång till posttjänster i hela landet, vilket i statsminister Sanna Marins regeringsprogram har lyfts fram som ett centralt mål, samtidigt som skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster enligt postlagen bevaras. Genom propositionen tryggas också i enlighet med målen för regeringsprogrammet postutdelningen i glest bebodda områden såväl i glesbygden som i skärgården i enlighet med lagen om främjande av skärgårdens utveckling.

I propositionen föreslås det att man övergår från den nuvarande insamling och utdelning fem dagar i veckan som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna till insamling och utdelning tre dagar i veckan. Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska underrätta Transport- och kommunikationsverket om sina insamlings- och utdelningsdagar samt ändringar av dem minst sex månader innan insamlingen och utdelningen inleds. I propositionen föreslås också att det upphandlingsförfarande som föreskrivits för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster stryks ur lagen.

Det föreslås att man vid övergången till utdelning tre dagar i veckan samtidigt inför ett tidsbundet statsunderstöd för tidningsutdelning i de områden där det inte finns någon morgondistribution av tidningar på kommersiella villkor och där det inte finns tillgång till en heltäckande morgondistribution fem dagar i veckan. I dessa områden ska det postföretag som utsetts att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster meddela Transport- och kommunikationsverket sina fasta insamlings- och utdelningsdagar för hela stödperioden. I propositionen föreslås det också att specialvillkor i bestämmelserna om understöd fogas till lagen.

Dessutom föreslås det i propositionen att den skäligen täckning som är tillåten i prissättningen av de produkter som ingår i samhällsomfattande tjänster ska beräknas separat för varje enskild typ av produkt som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna. Bestämmelserna om placeringen av postlådor ska revideras på så sätt att den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska ge andra postföretag avgiftsfritt all den information om den exakta placeringen av postlådorna som behövs för skötseln av företagets postverksamhet.

Bestämmelserna om undantag från insamlings- och utdelningsfrekvensen ändras på så sätt att hänvisningen till ödemarksområden stryks ur lagen och att svårtillgänglighet i fråga om skärgårdsutdelning kan bestämmas närmare genom förordning av statsrådet.

I propositionen definieras Post Ab offentliga förvaltningsuppgifter enligt grundlagen och specificeras de gällande bestämmelserna. Post Ab har behandlat de offentliga förvaltningsuppgifterna som omnämns i propositionen enligt den nuvarande lagen och tidigare bestämmelserna.

I den föreslagna övergången till insamling och utdelning minst tre dagar i veckan utnyttjas den undantagsbestämmelse att avvika från insamling och utdelning fem dagar i veckan som EU:s postdirektiv ger möjlighet till.

Dessutom föreslås i lagen tekniska ändringar och ändringar av ringa betydelse i bestämmelserna om anmälningsförfarande, leveransvillkor, utdelning, Transport- och kommunikationsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter samt tvångsmedel.

Lagen avses träda i kraft hösten 2022.

Lag

om ändring av postlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i postlagen (415/2011) 4, 17, 18, 21, 26, 37, 39 och 41 §, 43 § 2 mom., 48, 55 och 75 §, av dem 4 § 1 mom., 17 § och 18 § 1 mom. sådana de lyder i lag 997/2018, 26 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 614/2017 samt 75 § sådan den lyder i lag 1060/2019, och
fogas till lagen en ny 17 a § och temporärt nya 18 a, 18 b, 18 c och 80 a § som följer:

4 §

Anmälningförfarande

Postföretag ska göra en anmälan till Transport- och kommunikationsverket innan deras postverksamhet inleds.

En anmälan ska innehålla företagets företags- och organisationsnummer, adress och uppgifter om kontaktpersoner samt en beskrivning av verksamheten. Beskrivningen bör åtminstone innehålla postföretagets verksamhetsområde och kundgrupp. Transport- och kommunikationsverket får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska lämnas, om anmälningens form och om hur den ska lämnas in.

Postföretag ska utan dröjsmål underrätta Transport- och kommunikationsverket om ändringar i de uppgifter som lämnats i den anmälan som avses i 1 och 2 mom. och om avslutande av postverksamheten.

Om ett postföretag inte längre, av någon orsak som inte kunnat förutses, kan tillhandahålla en kund tjänster enligt leveransvillkoren, ska företaget utan dröjsmål eller senast två veckor innan tjänsten upphör meddela sina kunder samt Transport- och kommunikationsverket att tjänsten upphör.

17 §

Insamling och utdelning

Brevförsändelser som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna ska samlas in och delas ut tre vardagar i veckan, med undantag av söckenhelger, med iakttagande av kvalitetsnormen enligt 19 § för samhällsomfattande tjänster.

Undantag från den insamlings- och utdelningsskyldighet som föreskrivs i 1 mom. får göras, om insamling eller utdelning av post förhindras av orsaker som beror på adressaten, lag, trafikavbrott eller andra motsvarande oöverstigliga hinder som inte har kunnat beaktas vid postutdelningen.

Avsändare ska ha möjlighet att på ett insamlingsställe som ligger på ett rimligt avstånd från bostaden lämna in de brev försändelser som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna för att transporteras av postföretaget.

Postpaket ska delas ut inom skälig tid med iakttagande av kvalitetsnormen enligt 19 §. Vid utdelning av försändelser som ska kvitteras och vid utdelning av postpaket kan ankomsttider användas.

17 a §

Anmälningsskyldighet för den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska underrätta Transport- och kommunikationsverket sina insamlings- och utdelningsdagar samt ändringar i dem minst sex månader innan utdelningen inleds dagarna i fråga. Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster är också skyldig att underrätta hushållen i området om ändringar i insamlings- och utdelningsdagarna samt att upprätthålla information om insamlings- och utdelningsdagarna på sin webbplats. Transport- och kommunikationsverket får vid behov meddela närmare föreskrifter om hur och på vilket sätt anmälan ska ske, inom vilken tidsfrist den ska lämnas och hur utdelningsdagarna ska publiceras. Ändringar i de angivna utdelningsdagarna får inte göras utan Transport- och kommunikationsverkets godkännande.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster får dock inte under stödperioden för understöd för tidningsutdelning göra ändringar i de angivna insamlings- och utdelningsdagarna i de områden som stöds enligt 18 a §.

18 §

Undantag från insamlings- och utdelningsfrekvensen

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster har rätt att göra undantag från den insamlings- och utdelningsfrekvens som föreskrivs i 17 § om det är fråga om hushåll i svårtillgängliga skärgårdsområden. Insamling och utdelning enligt 17 § ska för dessa hushåll ske åtminstone en gång i veckan. Undantaget får omfatta sammanlagt högst 1 000 hushåll i hela landet. Närmare bestämmelser om när ett skärgårdsområde ska betraktas som ett ovan avsett svårtillgängligt skärgårdsområde får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska årligen lämna Transport- och kommunikationsverket uppgift om antalet hushåll som avses i 1 mom. och var de är belägna. Transport- och kommunikationsverket ska vid behov fatta beslut om vilka hushåll som får omfattas av det undantag som gjorts från insamlings- och utdelningsfrekvensen.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska utan dröjsmål underrätta den adressat som omfattas av undantaget när postpaket eller försändelser från en myndighet ankommer. Adressaten ska underrättas senast den tredje dagen från försändelsens ankomst, om adressaten är anträffbar per telefon, e-post eller på något annat sätt.

18 a §

Understöd för tidningsutdelning utanför nätet för morgondistribution av tidningar

Tidningsutdelning kan ges statsunderstöd i de områden där det inte finns något nät för morgondistribution av tidningar på kommersiella villkor och där det inte finns tillgång till en heltäckande morgondistribution fem dagar i veckan. Transport- och kommunikationsverket är statsbidragsmyndighet för stödjande av utdelningen och beslutar om beviljande av understöd samt om åläggande av skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster.

Innan ansökningsförfarandet inleds ska Transport- och kommunikationsverket göra en marknadsanalys, av vilken omfattningen av morgondistributionen av tidningar framgår. Transport- och kommunikationsverket ger de distributionsföretag som är verksamma på marknaden tillfälle att anmäla sina befintliga nät för morgondistribution. Transport- och kommunikationsverket fastställer utifrån marknadsanalysen de områden där tidningsutdelning fem dagar i veckan inte kan tillhandahållas och fattar beslut om detta. Transport- och kommunikationsverket ska årligen granska till vilka delar det har uppstått eller gjorts ändringar i näten för morgondistribution av tidningar samt vid behov fastställa de ovan avsedda områdena på nytt. Sådana områden som fastställts av Transport- och kommunikationsverket kan genom separata beslut beviljas understöd för tidningsutdelning efter konkurrensutsättning.

Transport- och kommunikationsverket kan på ansökan bevilja understöd för de områden som avses i 1 och 2 mom. En stödperiod kan konkurrensutsättas för högst två år åt gången.

Understöd kan beviljas endast för utdelning sådana dagar då området inte har utdelning som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna. En förutsättning för betalning av understöd är att behövlig finansiering har anvisats i statsbudgeten. Understöd beviljas årligen inom ramen för den finansiering som står till förfogande i statsbudgeten.

Om det inom ett visst område inte fås anbud vid konkurrensutsättningen av de understödda utdelningsdagarna eller området annars inte omfattas av nätet för morgondistribution under stödperioden, kan Transport- och kommunikationsverket ålägga den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster fem dagar i veckan i detta område.

Transport- och kommunikationsverket svarar för övervakning och återkrav av utdelningsunderstöd. Bestämmelser om övervakningsåliggandet, granskningsrätten i anslutning till det, utförandet av granskningen, avbrytandet av utbetalningen samt återbetalning och återkrav av statsunderstöd finns i statsunderstödslagen (688/2001).

Närmare bestämmelser om understödets syfte, skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster och konkurrensutsättning av verksamheten enligt skyldigheten, de understödsberättigande kostnaderna, understödets maximibelopp, ansökan om understöd och redogörelsen för användningen av understödet utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 b §

Allmänna förutsättningar för understöd

Understöd kan beviljas en sökande som i enlighet med lagstiftningen i etableringslandet är registrerad i ett yrkes- eller näringsregister och som är införd i förskottsuppbörsregistret, i registret över mervärdesskattskyldiga och i arbetsgivarregistret när lagen om förskottsuppbörd (1118/1996) kräver det. Den sökande ska också ha betalat skatter, socialskyddsavgifter och andra lagstadgade avgifter i det land där den sökande är etablerad. Den sökande ska ha en tillräcklig ansvarsförsäkring för verksamheten i förhållande till riskerna med den bedrivna verksamheten och den sökande ska ha sett till att försäkringspremierna är betalda.

Understöd kan områdesvis beviljas den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster, ett postföretag eller andra sådana sökande som dels har erfarenhet av den verksamhet som är föremål för konkurrensutsättningen, dels har tillräckligt med personal för att ansvara för den tjänst som är föremål för konkurrensutsättningen.

Understöd kan inte beviljas en sökande som är ett sådant företag i svårigheter som avses i artikel 2.18 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget.

En förutsättning för beviljande av understöd är att den sökande förbinder sig att fullgöra den av Transport- och kommunikationsverket ålagda skyldigheten att tillhandahålla tjänster för en period som Transport- och kommunikationsverket fastställer i ett separat beslut. Tidningsutdelning är verksamhet enligt skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster de dagar då det inte finns sådan i postlagen föreskriven utdelning enligt skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster i de områden där det inte finns något nät för morgondistribution av tidningar på kommersiella villkor och där det inte finns tillgång till en heltäckande morgondistribution fem dagar i veckan.

18 c §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Transport- och kommunikationsverket har, när det sköter åligganden enligt 18 a §, rätt att av dem vilkas rättigheter och skyldigheter 18 a § gäller eller av dem som handlar för deras räkning få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av åliggandena.

De vilkas rättigheter och skyldigheter 18 a § gäller samt de som handlar för deras räkning är skyldiga att på begäran samla in och, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter, på begäran lämna ut till den behöriga myndigheten de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av myndighetens åligganden.

Uppgifterna ska lämnas ut gratis, utan dröjsmål och i den form som myndigheten begär.

Om ett i 18 a § 2 mom. avsett företag trots Transport- och kommunikationsverkets begäran inte samlar in eller lämnar ut de uppgifter som avses i 1 och 2 mom. och inte trots uppmaning rättar till förfarandet inom skälig tid, kan Transport- och kommunikationsverket ålägga företaget att rätta till felet eller försummelsen. Åläggandet kan förenas med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990).

21 §

Delgivningsförfarande

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska se till att de delgivningsförfaranden som föreskrivs i lag kan användas i hela landet. På en person som är anställd hos den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster eller hos ett sådant företag som med stöd av ett avtal som det slutit med den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster tillhandahåller kunder den sistnämndas tjänster tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när denna person utför uppgifter som hänför sig till förfarandet för bevislig delgivning enligt 60 § i förvaltningslagen (434/2003) samt lämnar ut ett brev med mottagningsbevis mot mottagningsbevis. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

26 §

Prissättning av samhällsomfattande tjänster

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska prissätta sina posttjänster så att prissättningen av varje samhällsomfattande tjänst är skälig, öppen för insyn och icke-diskriminerande.

Information om ändringar i prissättningen ska lämnas minst en månad innan ändringen sker.

37 §

Postnummersystemet

Transport- och kommunikationsverket ska se till att det finns ett postnummersystem för skötseln av postverksamheten. Det allmänna postnummersystemet är bundet till geografiska områden. Dessutom kan till enskilda kunders bruk ges postnummer som inte är bundna till geografiska områden. Ett postnummer är ett kännetecken som består av fem siffror som placeras före adressortens namn.

Transport- och kommunikationsverket ålägger den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster eller ett annat postföretag en skyldighet att förvalta postnummersystemet. På anställda hos den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster eller ett annat postföretag tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de anställda utför uppgifter som hänför sig till förvaltandet av postnummersystemet. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Det postföretag som förvaltar postnummersystemet ska hålla de uppgifter som postnummersystemet innehåller offentligt framlagda. Uppgifterna ska fås avgiftsfritt i en tillgänglig form så att de lätt kan laddas ner elektroniskt.

Information om ändringar i postnumren ska lämnas på ett effektivt sätt, senast 60 dagar innan ändringen genomförs. Information om ändringen ska samtidigt lämnas i synnerhet till

- 1) de användare av posttjänster som ändringen gäller,
- 2) de kommuner som ändringen gäller,

3) de övriga postföretagen, och

4) förvaltaren av befolkningsdatasystemet, räddningsmyndigheterna samt Nödcentralsverket.

Den tidsfrist som föreskrivs i 4 mom. tillämpas inte på ändringar som gäller endast enskilda adressathushåll eller postnummer som getts till en enskild kund och som inte är bundet vid det allmänna geografiska postnummersystemet.

39 §

Anordningar och konstruktioner som används vid utdelningen

Ett postföretag är skyldigt att ordna tillträde för ett annat postföretag till postboxar som är i dess besittning eller till någon annan sådan konstruktion där adressatens adressplats finns. Ett postföretag får ordna tillträdet på valfritt sätt som dock inte får utgöra ett hinder för ett annat postföretags verksamhet. I denna paragraf avsett tillträde ska verkställas till ett kostnadsorienterat pris samt på villkor som är öppna för insyn och icke-diskriminerande.

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska avgiftsfritt ge andra postföretag all den information om den exakta placeringen av postlådorna som behövs för skötseln av företagets postverksamhet.

41 §

Leveransvillkor för samhällsomfattande tjänster

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska utarbeta leveransvillkor för de posttjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna. Leveransvillkoren för de posttjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna ska offentliggöras på företagets webbplats och på begäran finnas gratis tillgängliga i pappersform.

Av de leveransvillkor som den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster följer ska framgå

- 1) rättigheterna och skyldigheterna för användarna av posttjänster och postföretaget,
- 2) de medel som användare av posttjänster har till sitt förfogande i sådana fall där en försändelse har försenats, försvunnit, blivit stulen eller skadats, eller där tjänsternas kvalitetsnormer inte har iakttagits; dessa medel ska vara klara, enkla och rimliga till sina kostnader,
- 3) rättsmedlen för användare av posttjänster,
- 4) möjligheten för användare av posttjänster att föra sådana fall där användaren och postföretaget inte har enats till behörig myndighet för behandling,
- 5) förfarandet enligt vilket avgifterna bestäms eller fastställs,
- 6) förfarandet enligt vilket användarna av posttjänster informeras om ändringar i avgifterna, samt

7) grunderna för säkerheter eller andra avvikande betalningsgarantier som krävs av posttjänst-användare.

En prislista över avgifterna för de posttjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna ska publiceras på företagets webbplats och på begäran dessutom finnas gratis tillgänglig i pappersform. Om ett anbud om tillhandahållande av posttjänster som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna lämnas eller avtal om saken ingås, ska det göras i skriftlig eller elektronisk form så att anbudets eller avtalets innehåll inte ensidigt kan ändras och så att det finns tillgängligt för båda parterna.

Användarna ska informeras om nya leveransvillkor minst 30 dagar innan ändringarna träder i kraft.

43 §

Utdelning

När beslut fattas om utdelningsstället kan avseende dessutom fästas vid lokala omständigheter eller adressatens personliga specialbehov som beror på ålder eller funktionsförmåga. Av adressatens personliga specialbehov ska de i 48 § avsedda omständigheter som gäller ålder, rörelsehinder eller annan funktionsförmåga beaktas när beslut fattas om postutdelningen.

48 §

Transport- och kommunikationsverkets rätt att meddela föreskrifter

Transport- och kommunikationsverket får meddela närmare föreskrifter

- 1) om placering av anordningar och mindre konstruktioner som behövs för mottagning och utdelning av brevöversändelser, och
- 2) om hur lokala förhållanden eller adressatens personliga specialbehov som beror på minst 75 års ålder, rörelsehinder eller funktionsförmåga ska beaktas i postutdelningen.

55 §

Postföretags rätt att öppna slutna försändelser

Ett postföretag har inte rätt att öppna ett slutet brev.

Ett postföretag har dock rätt att öppna ett postpaket, om

- 1) försändelsen är skadad och det är nödvändigt att öppna den för att skydda innehållet eller konstatera dess skick,
- 2) det är skäl att misstänka att försändelsen kan orsaka fara för hälsa eller egendom, eller

3) det är fråga om ett i 56 § avsett obeställbart postpaket som måste öppnas för försäljning eller förstöring.

Ett postpaket får i närvaro av en annan person, öppnas av en person som Transport- och kommunikationsverket har bemyndigat för denna uppgift. Innehållet i ett öppnat postpaket får inte granskas mera än vad som behövs med beaktande av orsaken till att det öppnas. På ett öppnat postpaket ska göras anteckningar som bestäms av Transport- och kommunikationsverket. Över öppnandet ska upprättas ett protokoll som ska undertecknas av dem som har deltagit i öppnandet och som ska sändas till Transport- och kommunikationsverket. På personer som är anställda hos ett postföretag tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter som nämns i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Om ett postpaket som avses i 2 mom. 3 punkten innehåller ett förtroligt meddelande ska det befordras till adressaten eller, om adressaten inte framgår av försändelsen, till Transport- och kommunikationsverket för behandling.

75 §

Tvångsmedel

Om ett postföretag eller en annan sådan sammanslutning som bestämmelserna i denna lag berör bryter mot denna lag eller mot bestämmelser som har utfärdats eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller mot Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 om gränsöverskridande paketleveranstjänster, kan Transport- och kommunikationsverket ge en anmärkning eller ålägga företaget eller sammanslutningen att rätta sitt fel eller sin försummelse.

Transport- och kommunikationsverket kan förena ett beslut som avses i 1 mom. med vite eller med hot om att verksamheten helt eller delvis avbryts eller att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad. Bestämmelser om vite, hot om avbrytande och hot om tvångsutförande finns i viteslagen.

Kostnaderna för en åtgärd som vidtagits på den försumliges bekostnad betalas i förskott av statens medel. Kostnaderna är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivningen av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

80 a §

Omprövning och ändringssökande i statsunderstödsärenden

Omprövning av beslut om i 18 a § avsedd marknadsanalys av omfattningen av morgondistribution av tidningar och om i 18 a § avsett understöd för tidningsutdelning får begäras hos Transport- och kommunikationsverket. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 18 a, 18 b, 18 c och 80 a § träder i kraft den 20

Helsingfors den xx xxxxx 20xx

Statsminister

Sanna Marin

minister Förnamn Efternamn